

Warszawa, dn. 11 lipca 2001 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Prof. dr Andrzej ZOLL

RPO/227317/96/VI/GF

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 551 77 00
Fax 827 64 53

Pan
Aleksander Kwaśniewski
Prezydent RP
WARSZAWA

Szanowny Panie Prezydencie,

Mając na uwadze zaangażowanie Pana Prezydenta w problematykę dotyczącą reprivatyzacji pozwalam sobie przedstawić sprawę niepodjętej obsługi wyemitowanych przez Państwo lub gwarantowanych przedwojennych papierów wartościowych, która to nie została także objęta, nie podpisaną przez Pana Prezydenta ustawą o reprivatyzacji.

Sprawa ta pozostaje w kręgu zainteresowań Rzecznika Praw Obywatelskich od ponad dziesięciu lat i była przedmiotem wielokrotnych wystąpień kierowanych w latach 1989-2000 do kolejnych Ministrów Finansów oraz Ministrów Przekształceń Własnościowych i Ministrów Skarbu Państwa w kolejnych Rządach RP, a także do Marszałków Sejmu i Przewodniczących Komisji Sejmu obecnej i poprzednich kadencji, w związku z masowo napływającymi do Rzecznika skargami obywateli będących posiadaczami przedwojennych papierów wartościowych.

1. Wnosząc o normatywne uregulowanie tej sprawy Rzecznik wielokrotnie podkreślał, iż podziela zniecierpliwienie posiadaczy przedwojennych obligacji zwłaszcza starszego pokolenia oczekujących na wznowienie obsługi tych papierów wartościowych. Biorąc pod uwagę ciągłość państwowości - niespełnienie przez Państwo zaciągniętego długu u obywateli nie może być w reprivatyzacji pomijane.

Zgodnie z postanowieniami dekretu z dnia 27 lipca 1949 r. o zaciąganiu nowych i określaniu wysokości nie umorzonych zobowiązań pieniężnych (Dz.U. Nr 45 z 1949 r. poz. 332 z późn. zm.) zostały uznane zobowiązania pieniężne wynikające z przedwojennych papierów wartościowych (za wyjątkiem należności z tytułu niezrealizowanych do dnia wejścia w życie dekretu obligacji pożyczek państwowych, emitowanych w latach 1918-1922 i opiewających na marki polskie, korony austriackie i ruble rosyjskie-carskie oraz wszelkie inne tytuły dłużne na okaziciela wypuszczone w tym okresie przez Państwo i opiewające na wymienione waluty).

Postanowieniami nadal obowiązującego artykułu 19 ww. dekretu Rada Ministrów została upoważniona do wydania przepisów w sprawie przedterminowego wykupu, konwersji lub konsolidacji wszystkich lub niektórych papierów wartościowych (obligacji, pożyczek) emitowanych przez Skarb Państwa, zakład, fundusze, monopole, przedsiębiorstwa państwowe oraz związki samorządu terytorialnego. Delegacja ta nie została dotychczas wykonana, jak również nie ukazał się żaden inny akt prawny regulujący kwestię zobowiązań wynikających z emisji przedwojennych papierów wartościowych. Tak więc faktycznie Państwo odstąpiło od realizacji tych zobowiązań wcześniej uznanych postanowieniami dekretu z 1949 r.

Wyrażone w skargach zniecierpliwienie obywateli spowodowane niezłatwieniem tej sprawy jest tym bardziej zrozumiałe, iż na początku lat 90-tych wielokrotnie spotykali się z obietnicami uregulowania tego długu. Nie bez znaczenia dla oceny zaistniałej sytuacji jest podnoszona w skargach argumentacja dotycząca ciągłości historycznej Państwa Polskiego, a także moralnej odpowiedzialności za zobowiązania zaciągnięte wobec obywateli, którzy z pobudek patriotycznych udzielili Państwu przed 1939 r. pomocy finansowej na realizację przedsięwzięć gospodarczych i obronnych.

Wspomnieć przy tym należy, iż niektórzy z posiadaczy przedwojennych obligacji uzyskali pewną rekompensatę, albowiem w latach siedemdziesiątych, gdy Rząd PRL starał się o pożyczki w bankach amerykańskich, zgodnie z decyzją z dnia 24.07.1972 r. ówczesnego I zastępcy Ministra Finansów, podjęty został przez Bank Polska Kasa Opieki S.A. na rachunek Ministerstwa Finansów skup obligacji niektórych przedwojennych pożyczek dolarowych gwarantowanych (w pewnym sensie) przez banki Stanów Zjednoczonych Ameryki. Był to warunek udzielenia pożyczek.

2. Adresaci wystąpień Rzecznika byli i są zgodni co do konieczności normatywnego uregulowania roszczeń posiadaczy przedwojennych obligacji. Do roku 1998 panowała zgodność, iż dokonanie rozliczeń lub decyzje o zaniechaniu tych rozliczeń powinno być przedmiotem regulacji zawartej w ustawie o reprivatyzacji.

Sytuacja zmieniła się w 1998 r. kiedy to Minister Skarbu Państwa odpowiadając na wystąpienie Rzecznika z 3.II.1998 r. (w związku z kolejnym wznowieniem przez rząd prac nad ustawą reprivatyzacyjną) wyraził pogląd, iż organem właściwym w tej sprawie jest Minister Finansów. Opracowywany projekt ustawy o reprivatyzacji i rekompensatach został ograniczony do roszczeń dotyczących nieruchomości.

W tej sytuacji kolejnymi adresatami wystąpień Rzecznika (z dnia 3.IV.1998 r. i 11.V.1999 r.) stał się Minister Finansów, który wprawdzie ponownie uznał konieczność podjęcia działań zmierzających do wznowienia obsługi przedwojennych obligacji skarbowych informując jednocześnie, iż kwestie z tym związane są przedmiotem analiz Ministerstwa Finansów, jednakże ze względu na „istniejące przeszkody natury faktycznej i prawnej” nie określił terminu uregulowania tej sprawy.

W dniu 31.X.2000 r. przedstawiłem tę sprawę Marszałkowi Sejmu RP, informując Pana Marszałka, iż jakkolwiek dostrzegam trudności tak prawne jak i finansowe tym niemniej uważam, iż powinno dojść do podjęcia ustawowej decyzji o podjęciu obsługi, zwłaszcza w sytuacji, gdy przedmiotem prac Rządu i Parlamentu są problemy związane z reprivatyzacją i zapowiadany dalszymi pracami nad programem powszechnego uwłaszczenia.

Pan Marszałek poinformował mnie, iż wystąpienia przekazał do rozpatrzenia Komisji Skarbu Państwa, Uwłaszczenia i Prywatyzacji Sejmu RP. Dotychczas nie doczekałem się informacji o stanowisku Komisji.

W mojej ocenie zobowiązania wynikające z tytułu posiadania obligacji powinny być traktowane na równi z problemami zwrotu znacjonalizowanego mienia.

Niezrozumiała staje się sytuacja, w której zapowiadając zwrot znacjonalizowanego mienia jak również różne inne formy uwłaszczenia społeczeństwa - pomija się problem niewywiązania się przez Państwo z zaciągniętych zobowiązań wobec obywateli, którzy zakupili przed 1939 r. papiery wartościowe w celu gospodarczego wzmocnienia Państwa.

Ponieważ rozważana jest obecnie sprawa wydania aktów wykonawczych do powojennych dekretów i ustaw nacjonalizacyjnych umożliwiających osobom wyłączonej otrzymanie rekompensat (wobec nie uchwalenia ustawy reprivatyzacyjnej), pozwalam sobie przedstawić tę sprawę Panu Prezydentowi, albowiem nadal pomija się milczeniem sprawę ewentualnego wydania aktów wykonawczych do tych dekretów, które zapowiadały uregulowanie spraw związanych ze wznowieniem obsługi przedwojennych papierów wartościowych gwarantowanych przez Państwo Polskie.

Z wyrazami szacunku

/-/